

מראי מקומות- סנהדרין כ"ח

בניהם, אבל בני בנים לא חשיבי, משום דלא תני להו בפירוש במתני' (אף דנלמדו מכלל חתני בניהם, אבל עכ"פ לא תני להו בפירוש).

(ד) דאמר קרא לא יומתו אבות על בנים וכו'- מבואר בכל הסוגיא דלמדין מקרא רק פסול עדות, ולא הא דאין הבן נענש משום חטאי אבותיו. ויש לע' מהא דכתי' (מלכים ב', י"ד, ו') דבני המכים לא המית, ככתוב בספר תורת משה... לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, כי אם איש בחטאו יומת, ומבואר מזה דדרשי' קרא כפשוטו. וכבר עמד הרד"ק שם ע"ז, וכ' "כי משמעות הכתוב כן הוא כמו שאמר איש איש בחטאו יומת, אלא שרבותינו ז"ל קבלו כי בכלל לאו זה עדות הקרובים, כמו שתרגם אונקלוס, על פום בניו ועל פום אבוהון, אבל עיקר ההזהרה הוא שלא יומתו האבות בעון הבנים, והבנים בעון אבות, כמו שהביא ראי' הנה מן הפסוק".

(ה) אמר ר' נחמן אחי חמותי לא יעיד לי... ותנא תונא וכו'- הק' התורת חיים, מה קמ"ל ר' נחמן, מתני' היא, בעל אחותו וכו' וחתניהן. ותני' דבא לאשמעינן דלא תימא דמתניתין דוקא קתני, דחתן אחותו לא יעיד לו, לפי שבת אחותו ראוי' ליורשו, אבל הוא יכול להעיד לחתן אחותו משום שאינו ראוי' לירש את בת אחותו, קמ"ל דאחי חמותו לא יעיד לי.

(ו) אמר ר' אשי, כי הוינן בי עולא- כ' בהג' יעב"ץ דאם זה סתם ר' אשי וזה סתם עולא, א"כ צ"ל דעולא הזקין מאד, שהרי עולא הי' בימי ר' נחמן, כדאי' טובא, ור' נחמן הי' רבי' של רבא, וביום שמת רבא נולד ר' אשי.

(ז) איבעי לן אחי חמיו מהו... אמר לן תניתוה- פי' התורת חיים, דאע"ג דמתני' הוא, וכמו שהשיב לו עולא, מ"מ הי' מקום לומר דכיון דעכשיו אינו יכול לירש בת אחיו, כיון דבעלה קיים, א"כ יש מקום לומר שיכול

(א) כדתניא, אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו את שניהם, ואי ס"ד בנים לעלמא כשרים, וכו'- פרש"י, דאי לאו דאסהיד האי קרוב בהדי', לא הי' נהרג. ויש להעיר, א"כ למה צריכין להא דאין העדים נעשים זוממין עד שיזומו שניהם, הרי אפי' אם נעשים זוממים, הא סכ"ס ודאי אין נעשים זוממים אא"כ נתקבל עדותם, ואם לאו דקרוב הי' מעיד, לא הי' נתקבל עדותו, וממילא לא הי' נהרג משום שזמם. וכ' התוס' הרא"ש דאה"נ, אלא לאלומי פרכי' נקט הגמ' כן.

(ב) אשכחן לחובה, לזכות מנא לן- הק' בחי' הר"ן, "וא"ת ולא ק"ו הוא, י"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, א"נ לעלמא מקשינן לזכות מנלן". כלומר, כל הק"ו הוא רק בנים כלפי הדדי, דאם אינם נאמנים לחובה, ודאי אינם נאמנים לזכות, אבל מ"מ שפיר יכול להק' מנין דבנים אינם יכולים להעיד לעלמא לזכות. וע"ע ביד רמה דכ' דאין לתרץ קו' הגמ' דזכות מנא לן משום דסברא הוא דפסולין משום חשדא, דא"כ לחובה יש להם להיות נאמנים. והמהדיר הבין דכוונת הרמ"ה ליישב קו' החי' הר"ן, דס"ל להרמ"ה דמאי דלא אמרי' ק"ו, היינו משום דע"כ גזה"כ הוא, דהא אף לחובה אינו נאמן. אולם עכ"ז הק' המהדיר דאפי' אם לא אמרי' ק"ו, מ"מ גיליף ממה מצינו דגם בזכות אין נאמנים. וע' בתורת חיים שכ' דכיון דגזה"כ הוא, א"כ מהכ"ת לומר יותר ממה דגלי קרא, ולכן י"ל דרק לחובה אין נאמנים.

(ג) הני תלתין ותרתי הוי- פרש"י, ח' אבות, וח' בנים, וח' חתנים וח' בני בנים. ואע"ג שיש עוד ח' חתנים, לא מנינן להו, לפי ששם חתנות אחד הוא. והק' המהרש"א, א"כ כשמתרץ הגמ' דלעולם חתנו ממש, וכו', הרי לא תי' כלום, שהרי עדיין איכא ל"ב. ותני' דכיון דחתנו ממש הוי כדור אחר לפי תי' הגמ', והוי דור שלישי וקתני דפסול, א"כ תו לא איצטריך למיתני בני בניהם, דהוי נמי דור ג'. וכן ע' בחי' הר"ן דהק' כן על רש"י, ולכן פי' דכוונת הגמ' דל"ב היינו חתנים וחתני

(א) **ולא היא, ל"ש לאפוקי ול"ש לעיולי לא מהימן-** הביא החי' הר"ן מהרמב"ם דמה דאמר' דפסול לאשתו ארוסה, לה לבדה הוא פסול, אבל אינו פסול לקרוביה, ורק באשתו נשואה פסול גם לקרוביה. ופי' הר"ן דראה הרמב"ם דכיון דהגמ' פי' דמה דפסל לה הוא משום קירוב דעת, א"כ רק לה יש לה קירוב דעת, ולא לקרוביה, וממילא פסול רק לה, משא"כ אשתו נשואה, דשאריו היא, וממילא כקרובו וקרוב יותר מזה, וממילא גם קרוביה פסולים לו. אלא הביא הר"ן מר' דוד דס"ל דכיון דאמר הגמ' שיש עמה קירוב דעת, א"כ ממילא אמרי' שיש לה דין אשתו לענין זה, וממילא גם קרוביה פסולים.

(ב) **ולא מטמאה לו- כ' רש"י** דיש דל"ג לה, שהרי נשי כהנים לא נצטוו באיסורי טומאה, ועוד צידד דגרסי' לה, וכוונת הגמ' לומר דאינה מצווה להתעסק בו (כיון שהיא רק ארוסתו). וע"ע ברש"י בב"מ (י"ח, הובא בהג' הב"ח כאן) שכ' דאינה מצווה להתעסק בה. וע"ע ברש"י ביבמות שכ' דטומאה לאו דוקא, והריטב"א שם כ' דאינה מצווה להתעסק בה. וכבר נח' בזה הרמב"ם והראב"ד (אבל ב', ד') אם יש מצוה על מי שאינו מצווה בהל' טומאה לטמא למתו, או שלא צוה התורה אלא למי שמוזהר בהל' טומאה, דמצוה עליו גם לטמא למתו.

(ג) **משום איקרובי דעתא הוא, והא איקרובא דעת' לגבה- כ' הפלפולא חריפתא** (סי' כ'), אות ו'), דאין הביאור דהוי חשש משקר, אלא גזה"כ הוא בכל מי שיש לו אקרובי דעתה דפסולים, בין לחוב ובין לזכות ונקצת משמע דכל קרובים פסולים משום קירוב דעת, וא"כ לכאור' קצת משמע כר' דוד שהביא החי' הר"ן שהבאנו לעיל, ודלא כשי' הרמב"ם שם). אולם ע' בחי' ר' יונה דכ' "ומיהו בארוסה, אע"ג דמשום איקרובי דעתא הוא, אפי' לאפוקי מינה לא מהימן, שלא חילקו חכמים בדבר". ומבואר מדבריו לכאור' דבאמת טעם הפסול הוא משום חשש משקר, ומה דפסול לאפוקי מינה היינו משום לא פלוג. ולכאור' עוד משמע מיני' דהפסול אינו אלא מדרבנן, וצ"ע בזה.

להעיד לחתן אחיו, אע"ג דחתן אחיו אינו יכול להעיד לו, קמ"ל עולא דגם זה אינו יכול.

(ח) **מהו שיעיד אדם באשת חורגו- ע' בחי' הר"ן** דמאריך בענין קרובים שקורבתם בא ע"י ב' קידושין, וכמו בעל אחותו שיש לו אשה אחרת, דאשה זו בא ע"י ב' קידושין, ושפיר יכול להעיד עליה. אלא דצריך לפרש מהו החילוק בין זה לאשת חורגו, שהוא ג"כ בא ע"י ב' קידושין, וגם מה בין זה לגיסו, שג"כ בא ע"י ב' קידושין. וכ' לחלק בין אם הב' קידושין באו מב' צדדים או מצד אחד. דהיינו, דהתם בבעל אחותו, ב' הקידושין התחילו מאחותו, וקרובה זו קצת רחוק הוא, דאינו אלא ע"י ב' קידושין. אבל היכא שיש ב' קידושין מב' צדדים, אז אמרי' דהם שניהם ראשונים, ולכן אינו יכול להעיד אפי' אם הקרובה הוא ע"י ב' קידושין. וע"ש עוד שהביא מבעל המאור (והוא בז' מדפי הרי"ף) דמה דאינו יכול להעיד על גיסו אף דבא ע"י ב' קידושין, היינו משום שהיא קרובה שהיא עליו ערוה, דהיינו דאשתו אסורה עליו מטעם אחות אשתו, ולכן אינו יכול להעיד עליה. והק' בחי' הר"ן ע"ז, דהא בת חורגו ערוה היא עליו, ומ"מ יכול להעיד עליה.

(ט) **באשת חורגו- יש לעי', הרי לכאור' יש הנאה לחורגו אם מעיד שיזכה אשת חורגו באיזה דבר, שהרי הבעל אוכל פירות בנכסי מלוג שיש לאשתו, וא"כ מהו השאלה. וע' במחנה אפרים** (עדות א') שהוכיח מכאן דהיכא דהעדות אינו על קרובו ממש, אבל רק ממילא יהי' איזה הרוחה לקרובו, אי"ז פסול קרובה, שהרי מה שהקרוב פסול לעדות הוא משום גזה"כ, ולא משום שהוא חשוד לשקר, וא"כ, כיון שאינו מעיד על קרובו, ממילא אי"ז נכלל בגזה"כ, ושפיר יכול להעיד, אף דעי"ז יהי' הרוחה לקרובו.

(י) **בסורא אמרי בעל כאשתו, בפומבדיתא אמרי אשה כבעלה- כ' התוס' הרא"ש** דנראה דבסורא הי' מעשה כך, בבעל חורגתו, ובפומבדיתא הי' מעשה באשת חורגו, ולכן נקטו כ"א לשונם כפי המעשה.